

Fondul personal Vasile Culică

DOINA HAGEA

Personalitate marcantă a vieții culturale călărășene, cunoscut literat, numismat și arheolog amator, Vasile Culică s-a născut la 26 martie 1916, în Călărași, într-o familie de marinari. A urmat cursurile primare în orașul natal, iar liceul l-a absolvit în orașul Odorhei, în anul 1936, după care și-a continuat studiile în cadrul Facultății de Drept din București, în perioada 1937–1941.

După obținerea licenței în drept se întoarce în orașul de pe malul Borcei, unde își va urma cu devotament, în tot cursul vieții, cariera juridică, în calitate de avocat, procuror, judecător, președinte al Tribunalului județului Ialomița, și, în final, juriconsult. Este autorul a trei volume de versuri, apreciate elogios de critica literară (George Călinescu, Perpessicius, Pompiliu Constantinescu); a publicat poezii în revistele locale: „Pământul” editată de avocatul Eugen Cealâc, „Fapta”, editată de avocatul Nicolae Ioan, „Năzuința”, redactată de profesorul C. V.

Grigorescu, ca și în alte ziare și reviste: „Festival literar” din Silistra, „Ancheța”, „Tomis”, „Curentul literar”, „Comentar”, „Tribuna Ialomiței”, „Arcadia” „Civica” ș.a.

Dragostea pentru locurile natale, întinderea infinită de ape a Dunării i-au inspirat trăirea poetică, dar, în același timp, i-au trezit și curiozitatea științifică, dorința de a descifra succesivitatea civilizațiilor pe malurile fluviului, de-a lungul timpului. Înființarea Muzeului de istorie Ialomița, din Călărași, în anul 1951, i-a oferit lui Vasile Culică prilejul de a-și satisface pasiunea pentru arheologie, contribuind, alături de primul director, Niță Angelescu, la alcătuirea colecțiilor, prin donații și neobosite cercetări de teren. Are meritul de a-și fi alcătuit o bogată colecție arheologică și numismatică, obiecte adunate mai ales de pe malul drept al Dunării.

lucru realizat în urma propriilor cercetări și cu imense sacrificii materiale. Marea satisfacție a cercetătorului călărășan, dar și a noastră, locuitori ai acestor plaiuri, este că a reușit să salveze de la dispariție nenumărate vestigii arheologice și numismatice, mărturii ale trecutului istoric.

Este demn de remarcat faptul că Vasile Culică nu s-a mulțumit doar cu activitatea de colecționar, ci, înțelegând valoarea istorică deosebită a descoperirilor sale, cu eforturi imense, și-a însușit cunoștințele de specialitate și a valorificat cercetările, publicând sistematic în revistele de specialitate din țară („S.C.I.V.A.“, „Dacia“, „S.C.N.“, „B.S.N.R.“, „B.O.R.“, „Pontica“, „Ialomița“) și chiar în străinătate („Isvestija na Arheologiceski Institut“ – Sofia). Studiile, comentariile și articolele sale cuprind informațiile referitoare la istoricul acestor locuri pe parcursul mai multor epoci istorice, de la neolitic la evul mediu, multe din lucrările sale, prin valoarea lor științifică, rămânând puncte de referință în arheologia românească.

*

Fondul „Vasile Culică“ are 0,45 m.l. și 15 unități arhivistice, cuprinse între anii 1935–1981, scrise în limbile română și franceză. Documentele sunt destul de diverse, începând cu acte de studii, manuscrise (poezii și lucrări științifice), note, însemnări, conspecte, materiale publicate, programe ale unor sesiuni de comunicări istorice și alte manifestări culturale, fotografii etc.

De fapt, două sunt temele predominante ale conținutului documentar al fondului: poezia și cercetarea istorică, pe care dorim să le prezentăm în relieful personalității acestui veritabil artist și om de cultură călărășean.

Un prim grup de documente definesc pe poetul Vasile Culică ca pe un meșter al cuvântului șlefuit cu mîgală¹. Astfel, într-un extras din revista culturală „Gând nou transilvănean“ ce apărea la Odorheiu Secuiesc în anul 1935, sub redacția lui Radu Chirovici și George Trandafirescu, pe când tânărul Vasile Culică era elev al liceului din localitatea, este publicată poezia sa de debut: „Ardealul“². Primul volum de versuri, intitulat „Troite“³ îi apare în anul 1936, pe când era elev în ultima clasă de liceu, temele predilecte ale versurilor fiind tradițiile de eroism românesc și mirajul câmpiei.

La scurt timp, la editura „Festival“ din Siliștră îi apare o nouă carte, „Illi“, un volum de imnuri închinată dragostei. Student fiind, Vasile Culică este o prezență permanentă a șezătorilor literare organizate în sala Fundației „Dalles“ de către scriitorii studenți ai Facultății de Drept. Astfel, un afiș-program păstrat în acest fond invită la o conferință pe tema: „Definirea destinului românesc“, susținută de profesorul Mihai Antonescu, după care, tineri autori atunci, ca: Al. Paleologu, Traian Lalescu, Nicolae Ciuceanu, Costin I. Murgescu și Vasile Culică prezentau proză și versuri din operele lor⁴.

Marin Giurcă, *Portrete călărășene*. Călărași, 1993, p. 67.

Arh. St. Călărași, fond personal Vasile Culică, dosar 2, f. 26.

¹ *Ibidem*, f. 22.

⁴ *Ibidem*, f. 8.

„Frontul literar” este o revistă a scriitorilor tineri, ce își avea redacția la Brașov și la care Vasile Culică a publicat, după cum atestă numerele existente în fond, în perioada 1938–1939. Astfel, alături de Virgil Carianopol, George Vaida, Alexandru Piru, Vintilă Horia, Vasile Culică este prezentat în coloanele acestei reviste atât cu lirică⁵ („Pentru o plecare romantică”) cât și cu încercări de exegeze literare („George Trakl și Ștefan Baciu”).

Extrase, tăieturi sau numere integrale ale unor reviste ca: „Festival”, editată la Tipografia „Progresul” din Siliștea, gazeta dâmbovițeană „Ancheta”, foaia „Verticale”, redactată de cenaclul literar al Casei de cultură a municipiului Călărași, volumul în manuscris „Zicale răsturnate”, rămas nepublicat, ca și volumul „Mirul frunților înalte”, publicat în anul 1942, ni-l prezintă pe poetul înzestrat cu o deosebită sensibilitate și trăire artistică. De altfel, până să a trezit interesul criticii literare. Pompiliu Constantinescu, referindu-se, într-o cronică literară, în revista „Vremea” din 8 februarie 1942, la valoarea poeziei lui Vasile Culică, face următoarele considerații: „multă abundență de sentiment”, „lipsă de manierism”, sunetul elegiac și diafan al poemelor sale”, „reuşește să sugereze stări lirice”. Persecutiv, după lectura unui volum de poezii, în manuscris, îi scrie lui Vasile Culică, în anul 1947: „m-aș opri la atâtea versuri sugestive, că sunteți un imagist abil ... <m-aș opri> la timpul păgân al „Îmbrățișărilor” și la atâtea pasagii într-adevăr, impresionante”⁷.

Așa cum o dovedesc documentele existente în fond, Vasile Culică a fost o personalitate artistică prezentă în viața culturală a urbei băragănene, de-a lungul a peste patruzeci de ani. A condus și îndrumat cenaclul literar din Călărași, este autor al libretului operi „La umbra florilor de crin”, textier al unor reviste muzicale, prezent la șezătorile literare organizate la Călărași și Slobozia, alături de alți poeți ialomițeni: Virgil Carianopol, Florența Albu, G. Alboi, Paul Tutungiu, Mircea Dinescu, Vasile Poenaru.

Un alt grup de documente ne prezintă activitatea arheologică și numismatică a lui Vasile Culică. Numele său se leagă în acest domeniu al cercetării istorice de publicarea unor valoroase colecții de antichități din ruinele cetăților romane și romano-bizantine de la Sucidava și Durostorum. „Studiile lui Vasile Culică asupra monedei mărunte romane din sec. al V-lea e.n., asupra plumburilor comerciale de la Sucidava moesică și Durostorum, asupra Legiunii a XI-a Claudia, precum și diversele note și studii privind preistoria celor două maluri ale Dunării rămân instrumentele de lucru indispensabile specialiștilor”⁸.

Cea mai mare parte a colecțiilor sale, circa 5000 de obiecte, a intrat în patrimoniul Muzeului de Istorie din Călărași, printre ai cărui membrii fondatori se numără, iar altele au fost donate Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța, cu care Vasile Culică a colaborat îndelung.

Prezență activă a sesiunilor de comunicări ale muzeelor din Călărași, Slobozia, Constanța și Brăila, Vasile Culică a avut și o bogată activitate publicistică atât în revistele de specialitate cât și în diverse cotidiane. Extrase, ca și numere integrale din reviste de înaltă ținută științifică, precum: „Pontica”, „Dacia”, (publicație în limba franceză), „Studii și cercetări numismatice”, „Studii și cercetări

⁵ *Ibidem*, f. 11–12

⁶ *Ibidem*, f. 21–22.

⁷ Marin Giurcă, *op. cit.*, p. 68.

⁸ Arh. St. Călărași, fond personal Vasile Culică, dosar 16, f. 2. Vezi și Niculae Conovici, *Necrolog. Vasile Culică, 1916–1980*, – în „Studii și materiale de istorie veche și arheologie”, XXXI (1981), nr. 1, p. 153–155.

de istorie veche“, „Buletinul de numismatică“, „Epigrafia“, „Buletinul Institutului de arheologie al Academiei de Științe Bulgare“, dar și articolele de arheologie popularizate apărute în diverse publicații („Tomis“, „Tribuna Ialomiței“, „Arcadia“, „Zori noi“) sunt mărturii ale unei activități științifice prodigioase.

Membru activ al Societății Numismatice Române din anul 1956, Vasile Culică a publicat numeroase studii de numismatică, rod al căutărilor și descoperirilor sale⁹, dintre care menționăm: *O monedă de la Vlaicu Vodă la Dunărea de Jos*, *Bolgarskie monety iz Păcuiul lui Soare* (publicat în „Izvestija“ – Sofia, în anul 1963, în colaborare cu Petre Diaconu), *Plumburi ale Legiunii a XI-a Claudia găsite în sud-vestul Dobrogei*, *Moneda măruntă romano-bizantină din secolul al V-lea e.n. și unele replici în plumb de la Izvoarele, jud. Constanța*, *Asupra unei monede de la Leon I emisă de Nicomedia*, articole publicate în „Studii și cercetări numismatice“, în perioada 1958–1980.

O bună parte a unităților arhivistice ale fondului cuprinde comunicările, manuscrisele, extrasele din reviste referitoare la rezultatele cercetărilor arheologice ale lui Vasile Culică. Menționăm câteva dintre acestea: „Un mormânt roman de pe teritoriul rural al municipiului Durostorum“, „Un mormânt Sântana de Mureș–Cernehov pe teritoriul municipiului Călărași“, „Antichități creștine de la Izvoarele, jud. Constanța“, „Obiecte ceramice cu aspect de calapod din așezarea neolitică de la Cunești“, „Obiecte de caracter creștin din epoca romano-bizantină găsite la Pârjoaia–Dobrogea“, „Zei și evocări de mituri greco-romane pe obiecte de plumb din teritoriul municipiului Durostorum“, „Borcea km 80, un loc arheologic complex“, „Croix romano-byzantines découvertes à Pârjoaia“.

Documentele donate filialei de soția sa, în anul 1981, și care s-au constituit în fond personal „Vasile Culică“ reprezintă viața și activitatea unui adevărat artist și om de cultură, „care a lăsat o urmă de lumină, ca semn al trecerii sale prin viața culturală călărășeană“¹⁰.

⁹ Arh. St. Călărași, fond personal Vasile Culică, dosar 11 („Însemnările din călătorii de studii arheologice și poetice“).

¹⁰ Marin Giurcă, *op. cit.*, p. 68.